

Noter fra Økologi-kongres 21.-22. november 2023

RUNDE 1

B1 Fælles drivkraft - Økologiens dilemmaer og mulige løsninger

Ren økologi og miljøfremmende stoffer

Hvilke løsninger er der?

- Vi skal arbejde med økologiens immunforsvar. Vi skal finde metoder til at styrke det
- Vi skal finde løsninger på at regulere og måle mikroplast
- Hvordan kan vi finde måder at begrænse miljøfremmede stoffer? Løsningen er ikke at lade være med at måle
- Beskyttelseszoner. Men det er jo kun en reaktiv løsning. Måske 20 år for sent. Men bedre end ingenting
- Politisk niveau skal på banen
- Mikrobiel aktivitet og biodiversitet skal vi undersøge, hvordan det kan hjælpe os og jorden med at nedbryde stofferne
- Opret en miljøfond, som kan tiltræde og hjælpe den enkelte økologiske landmand både juridisk og ved evt. tab som ved udefra kommende miljøfølsomme sager som PFAS

Husdyr – et fyord i fremtidens bæredygtige landbrug?

Hvilke løsninger er der?

- God plads, god balance i produktionen i forhold til dyr - areal
- Dyrene spiller en vigtig rolle hvis dagsproduktion skal mindskes. Sikre at dyreholdet svarer til det areal og det foder, bedriften har. Kun dyr på fritgående arealer til konsum
- Import restriktion på ikke-fritgående dyr
- Grisenes foder skal i højere grad inkludere rest/biprodukter. Her kunne grøntsagsproduktionen bidrage med rester, og måske grisene selv kan hente det på marken, hvis de flyttes over markfladen.
- Mobile malkestalde så køerne kan komme på græs.
- Bæredygtige produktionssystemer
- Teknologiske løsninger til fx klima
- Vi skal regulere den konventionelle husdyrproduktion
- Økologerne skal holde blikket mod horisonten
- Antallet af husdyr skal spredes – udnyttes i sædskifte => bedre planteproduktion
- Flermavede dyr skal spise græs
- Kvæg er en vigtig del af en sund økologisk grøntsagsproduktion
- Kvæg hører sammen med planteproteiner
- Vi skal have fokus på hele systemet
- Tydeliggøre CO₂-aftryk i forhold til andre lande
- Snak om hvilke dyr, der kan godkendes til konsum – dyreversion af "grimme" grøntsager
- Tal brug af græs i foder op. Græs som primær foderkilde
- Både den økologiske/konventionelle produktion skal tilpasses landets størrelse
- Avl
- Forskning

- Forbrugerregulering -> ændret efterspørgsel på fødevarer
- I et helikopterperspektiv så når DK er økologisk, så vil der være balance i animalsk produktion. Den samlede dyreproduktion er for høj i DK også den økologiske, hvis vi ser på det nu og her.
Dyrene er en del af løsningen, hvis adfærd og foder er "naturligt" f.eks. afgræsning, hvordan med det underjordiske "liv".
- Hvad er balancen, hvis køerne "bare" skal afgræsse altså en ekstensiv tilgang til produktionen.
- Mere nærhed mellem husdyrproducenter og forbrugere => spis dansk
- Markant afgift på importerede fødevarer, der kan produceres i DK
- Mere åbent landbrug for skolebørn
- Primært græssende dyr, køer og får, der lever af græs fra vedvarende græsmarker og naturpleje – minimale udgifter til stalde
- Derudover grise/høns, som lever af sidestrømme fra humankonsum-produktion
- Mere fokus på 2 formålsvacciner
- Alle dyr skal ud!! – Afhængig af art
- Mere hårdføre racer
- Nedsæt antallet af dyr – vi skal ikke brødføde hele verden
- Kvalitet frem for kvantitet
- Selvforsynende med foder
- ÷ importeret soja
- Græssende husdyr til klimasikring (forbedret jordfrugtbarhed, naturpleje)
- Husdyr har mange afledte effekter. De er mere end klimaskurken.
- Den måde vi måler "bæredygtighed" på i dag, omfavner ikke "the common goods", som økologien giver.
Vi skal forbedre måden, vi måler bæredygtighed på
- Husdyr indgår som en del af en sund økologisk helhedsproduktion. De skaber gødning. Geder og gamle racer af får spiser alt.
- Produktionen af husdyr pr. areal skal ned for at reducere eutrofieringen af vand.
- Vi bør sikre, at der kun udbringes så lidt gødning, som jorden kan bære.

Hvad er det bedste økologerne kan gøre?

- At vise/dokumentere dyrenes bidrag til en bæredygtig løsning
- Fokuser mere på selvforsyning af foder
- Udearealerne til grise skal tænkes som et aktiv.
- Beskrive fremtids produktionssystemer
- Beskrive omstillingsprocessen fra nutiden til fremtiden
- Husk fokus på fordele ved husdyr
- Vi skal have god forskning, der viser, at kvæg opbygger kulstof
- Kønsorteret sæd
- Husdyrgødning skal bruges bedre i fremtiden
- Vi skal vide meget mere om livet under jorden – soil food web
- Jordfrugtbarhed
- Slå på dyrevelfærd, etik og moral. Fordel i forhold til det konventionelle – konventionelle svin skal forbydes. Økologer stiller højere krav til sig selv.
- Kommunikerer om sikre naturbælter
- Safari er godt

- Påtage sig et ansvar og arbejde ud fra fakta
- Øget afgræsning af kvæg => fald i metan udledning
- Der ønskes hjælp til at eksportere viden om at producere kød bæredygtigt lokalt i stedet for import/eksport på tværs af kloden
- Optimere på egen drift
- Dyr på græs
- Den positive fortælling om koen – hvorfor er den vigtig i landbrugets cyklus

Hvilke andre skal vi aktivere for at lykkes?

- Politikerne på nationalt plan og EU-plan
- Politikkerne skal turde stille nogle krav. Delmål (ikke kun mål for 2023 – så når vi det ikke)
- Politisk opbakning og økonomiske rammer
- Stabilitet/vished for landmænd om fremtiden
- Vi mangler filantropiske penge
- Forskning
- Aktivere de unge
- Aktivere forbrugerne
- Aktivere influencers - professionelle kokke
- Lovgivning
- Tilskud til at nå målene
- De der gør "det rigtige" skal belønnes – sætte en proces i gang
- Vi skal blive dygtigere til at forstå sammenspillet natur/dyr.

Biodiversitet i krise

Hvilke løsninger er der?

- Vækstskifte/sædskifte, læhegn, kanter, småbiotoper, blomsterstriber
- Tilgang til ressourcehabitater
- Væk med fjernbrak
- Vækstskifte
- Naturligt habitat mellem marker og i marker skal beholdes.
- Skisma måle/føle biodiversitet
- Striber af udyrket jord
- Ukrudt i korn
- Sædskifte
- Læbælter
- Blandingsafgrøder
- Dyr på græs
- Flerårige afgrøder
- Lad slåmaskinen stå
- Åbn skove op til kvæg
- Få et biodiversitetstjek

- Små marker => mere skel => kort afstand
- Plante træer/buske i vedvarende græsmarker.
- Mere urørt natur
- 4% brak – ingen fjernbrak
- Fleksibilitet fra offentlig kontrol
- Få levende læhegn tilbage
- Brak, der passer til gårdens størrelse, ikke fjernbrak
- Mere biodiversitet
- 4% udtag på bedriftsniveau
- At reducere vores jordbrug
- At droppe de dele/områder, der ikke er produktive
- At give landmænd penge for at tage jord ud
- Der er behov for dokumentation specielt til brug i ESG-afrapportering. Det er vigtigt at definere, hvad der menes med biodiversitet.
- Der er behov for at udnytte eksisterende potentialer og sætte realistiske mål på bedriften.
- Der er behov for diversitet i sædskiftet og i selve produktionssystemet inklusive husdyrene.

Hvad er det bedste økologerne kan gøre?

- Vækstskifte/sædskifte, efterafgrøder, eng, læhegn, kanter, små biotoper, blomsterstriber
- Påvirke politikken
- Små initiativer: Fuglekasser, insekthoteller – sæt turbo på
- Skovlandbrug
- Insektvolde, fodposer, barjordsstriber – handlinger vi ved har effekt.
- Dyr på græs
- Arbejde for at brakmarker får lov til at gro
- 4% brak skal fordeles rundt i hjørner, så det gavner hele ejendommen
- Optimer hegnene og bevar dem!
- Udbrede kendskabet til det man kan gøre til andre økologiske landmænd.
- Fortælle historien om også at have et smukt land, hvor der ikke kun er natur i reservater
- Have læhegn, 4-5 rækker

Hvilke andre skal vi aktivere for at lykkes?

- Forbinde forskere med avlere for at lære mere om at lave naturlige levesteder
- Firmaer skal stille krav
- Forsøg – hvad hjælper?
- Værktøj til at bestemme biodiversitet på ejendommen
- Myndighederne – plædere for at gøre noget for biodiversiteten, 30 % mere biodiversitet på øko-mark.
- Haveselskabet – haveejere
- Store erhvervsvirksomheder med robotklippere
- Konventionelle bør gøre noget

Regenerativt jordbrug er også økologi eller...?

Hvilke løsninger er der?

- Certificering?
- SFW-systemet
- Klare retningslinjer
- Økologi som baseline
- Certificering kan kvæle, men der er brug for fælles principper til en start – formålet er, at der ikke skal sprøjtes
- Drive øko landbrug regenerativt
- Konventionel og økologisk certificering - den økologiske bygger på certificeringen, adskilt fra det biodynamiske
- Mærkningsordning og definition

Hvad er det bedste økologerne kan gøre?

- Arbejde for, at sprøjtemidler skal undlades i det regenerative!
- Strategisk forskningsindsats for at vise konkrete løsninger – konkrete forsøg, der skal give bakterierne fri leg. Økologerne skal stoppe med at ødelægge jorden!
- Drive regenerativt
- Tale økologi op – øko er langt hen ad vejen regenerativ
- Skabe en levende jord
- Økologireglerne er basis, de regenerative principper (regler) skal bygges oven på økologireglerne – ellers udvandes økologien i forhold til konkurrencen til regenerative landbrug, der bruger kemi.

Hvilke andre skal vi aktivere for at lykkes?

- Samarbejde med CA-folk
- Forskere – biodynamikken
- Politikere
- Landbruget har sin del af udfordringen med CO2 m.m. men privatforbrug inkl. byggeri er mere end dobbelt så "slem", så tingene skal italesættes korrekt. Politikerne er for populistiske og skulle blive bedre til beslutninger, der rækker frem.

RUNDE 2

B1 Fælles drivkraft - Økologiens dilemmaer og mulige løsninger

Hvordan bliver vi ved med at være foran andre driftsformer?

Hvilke løsninger er der?

- Regulering som holder fast i og udvikler økologi
- Økologer skal promovere sig på danske bælgfrugter
- Danske bælgfrugter – producer- og forhandl kurser til offentlige køkkener – opskrifter
- Gør det til en del af vores kultur, vær vedholdende på planterejsen
- Influencers er vigtige at få med.
- Økologerne og økologien bør øge fortællingen
- Data og "beviser" for, at økologi fortsat er godt. Sikre, at vi har økologiske data, der måler sig op imod økologien og ikke konventionel
- Beskrive, hvordan økologi trives på min bedrift -> udvikling
- Brancheaftaler om krav ud over økoreglerne i EU.
- Fremhæve økologiens indsigt i helhedstankegang og økosystemer
- Slå på, at det er kemifrit
- At vi flytter os
- Økologien er systemtænkning. Det er et kinderæg.
- Økologien skal vise, at de ikke forurener med næringsstoffer
- Nuanceret billede af, hvor vi giver gødning. Kun hvor det kan optages.
- Økologien skal vise, hvordan den leverer f eks på biodiversitet. Økologien skal vise den leverer på en levende jord.
- Økologien skal vise sig i smagen og kvaliteten. Måske også på sundhedssiden. Mindre resistens.
- Vi skal arbejde med fortællingen. Vi skal forklare/uddanne. Sikre viden. Forbrugerne mangler viden. Tage teten arbejde med udviklingen vise vejen.
- Fokuserer på smag, og så indtager man færre kalorier. Men det er jo noget, der læres/trænes. Den træning, må vi ikke glemme. Hæve barren for smag.
- Der skal skaffes dokumentation på, hvad den økologiske produktion betyder for sundhed
- Økologien skal vise/dokumentere, at de tager socialt ansvar. Altså leverer mere end bare mad
- Dyr og planter under åben himmel.

Hvad er det bedste økologerne kan gøre?

- Foran med f.eks. bælgfrugter
- Påvirke madkultur (influencers). Hvis ikke der er politisk enighed om at udvikle regelsættet, bliver der brancheaftale.
- Økologiforordningen burde stille mere konkrete rammer – se mod brancheaftaler, dyrevelfærd og klimatiltag
- Involvering af influencers
- Fortælle mere om de bløde værdier
- Dokumentering af økologiens fordele
- #derforlandmand – få unge influencers til at fortælle historien
- Profilere hvad økologien kan:

- Dyrevelfærd
- Gødning/miljø/vandmiljø
- Jordfrugtbarhed
- Fokus på klima og fokus på økonomi
- Beskriv økologi som et alternativ til konventionelt landbrug. Især over for politikerne m.m.
- Fortælle historien
- Åbne for nye teknologier (crisp teknologi)
- Opfinde et nyt ord i stedet for ordet bæredygtighed.

Hvilke andre skal vi aktivere for at lykkes?

- Forbrugere lægger vægt på dyrevelfærd, helse, miljø og klima
- Detailmarkedet: fortæl historierne (QR-koder)

Brug af genetisk manipulation – er det tid til en revurdering?

Hvilke løsninger er der?

- Stor uenighed/usikkerhed om, hvad det vil betyde for økologi.
- Der er to steps – landbrugsforordning og økologiforordning

Hvad er det bedste økologerne kan gøre?

- Crisper Cas er en teknologi, der booster forædling, så det går hurtigere. Der er en bekymring for, at det er biokemikere, der kommer til at bestemme, hvad der skal forældres på. Det kan være problematisk, om end det for økologer kan være en hjælp til at få sorter, der er mere modstandsdygtige mod sygdomme.
- Overvægt af deltagere, der vil bibeholde nuværende GMO-lovgivning med risikovurdering – ikke nye teknikker i økologi – arbejde på nye sorter med andre midler.
- Bevare en konstruktiv og åben tilgang.
- Ingen danske særregler i forhold til EU.
- Skal vi være forsigtige og konservative, eller skal vi være optimistiske og se det som gode muligheder for at demokratisere og effektivisere forædlingen.

Hvilke andre skal vi aktivere for at lykkes?

- Måske skal der være en mærkningsordning, så avlere og forbrugere ved, at der er brugt Crisper Cas
- Vi skal være transparente
- Sørge for at skabe bred folkelig debat, så vi træffer demokratiske beslutninger.

Øget dyrevelfærd – hvor kan vi sætte ind?

Hvilke løsninger er der?

- Øget dyrevelfærd vil langt hen ad vejen øge produktionsomkostningerne => øget pris løses via øget offentlig øko-indkøb.
- Strukturforandring tilbage til mindre landbrug
- Muliggøre lokal afsætning til offentlige køkkener
- Der bør lovgives, så dyrevelfærd øges hos økologer
- Bedre dyrevelfærd: senere fravæning (grise)
- Brug avlssystemet aktivt
- Det økologiske system er under konstant udvikling – fx ammetantesystemer
- Turde gå foran
- Små grise går længere sammen med soen, nærmer sig naturlig fravænningsalder -> ”tilbage til naturen”
- Det er en proces – udfordringer der stadig skal løses:
 - Griseproduktionen: staldsystemer versus åben mark
 - Forhold i stalden skal forbedres
 - Fortolkninger af regler (grise/overdækket)
 - Forbedre udearealerne/rodekasser
 - Udvikle robuste dyreracer
- Ikke ignorere kendte problemstillinger, men aktivt hele tiden udvikle tingene.
- Vi skal også snakke med forbrugerne, så de forstår det ”naturlige”. Et eksempel er grise, der får mange unger, og fra naturens side er der plads til en ”høj” dødelighed.
- Fortæl den rigtige historie
- Dialogkaffe på caféerne i storbyerne
- Landmænd skal ud og være lidt mere offensive
- Speed-dating mellem landmænd og forbrugere
- Vi skal diskutere bedriftsstørrelser
- Alle grise skal leve hele deres liv på friland under åben himmel
- Græs/groft fordret grise har fantastiske fedtstyresammensætning
- Grise/høns kan spise alt det, som ingen andre kan spise – fokus på lovgivning
- Fodre grise/høns med grøntsagsrester og roer – beskæftigelse/grovfoder
- Kvæg på græs hele året
- Kalv ved ko i længere tid
- Integrere dyrene bedre i plante- og skovbrugsproduktion – Skovkøer/-grise/-høns
- Færre dyr – højere pris for kød – større kvalitet og mindre kødforbrug – BEDRE DYREVELFÆRD
- Kan vi avle os ud af det?
- Fokus på multifunktionelle systemer (f.eks. skovlandbrug)
 - Flere forskellige produktioner på samme område
 - Natur er en del af løsningen
- Taskforce vedr. avl – fx brystfraktur
- Regulering som holder fast i og udvikler økologi
- Lad forbrugerne se dyrene på marken
- Gode skyggepladser for dyrene, træklynger etc.
- Gode markeder for økologiske produkter
- Forbrugerne skal orienteres om økologiens bedre dyrevelfærd (bedre mærkninger)
- Landmændene kan interagere mere med lokal samfundet via ”åbent hus”

Hvad er det bedste økologerne kan gøre?

- Lytte på forbrugerne
- Dialog med forbrugerne
- Fortæl den sande historie/virkeligheden
- Åbne døre.
- Stadig turde gå frem og være med til at udvikle systemerne.
- "Det skal se godt ud, øko systemet" for forbrugerne (f.eks. sofari)
- Åbne op for forbrugerne – f.eks. økodag
- Udvikle regler
- Skabe afstand til den konventionelle produktion
- Skabe gennemsigtighed/oplyse forbrugerne
- Stræbe efter "naturlighed"
- Oplysning og selv flytte sig, så det ikke bliver et politisk issue.
- Landbrug på skoleskemaet
- Mindre defensive, mere offensive – men klar på udvikling
- Turde vise de svage punkter, selvom det er "farligt" – forbrugerne skal stole på, at de kender hele historien.
- Vi skal sørge for, at alle danske børn/unge ofte kommer ud på landet og lærer om biologiske processer.
- Mere åbenhed
- Vi skal diskutere, at det ikke er okay, at vores dyr skal effektiviseres i forhold til avl.
- Fokus på forskning med fokus på biologi.
- Bedre info til forbrugerne om økologiens kompleksitet.
- Økologerne skal udvikle sig.
- Samarbejde med dyrevelfærdsorganisationer
- Udvikle mere robuste og bæredygtige racer
- Fortsætte det gode arbejde
- Vær nytænkende og bliv ved med at udvikle og forbedre dyrevelfærd
- Integrering af flere forskellige husdyrarter
- Dual purpose breeding
- Fortælle og åbne døre
- Invitere forbrugerne ind på gården => Åben gård
- Lytte til forbrugerne
- REMA ringen er en god ambassadør for omsætning af øko produkter.

Hvilke andre skal vi aktivere for at lykkes?

- Krav til sprøjtecertifikat skal strammes – politikerne.
- Fødevarerekæderne involveres, så de skaber en struktur, hvor de kan håndtere indkøb fra lokale producenter.
- Forbrugerne skal inddrages og oplyses om, hvorfor de økologiske dyr holdes, som de gør, samt oplyses om dilemmaer mellem f.eks. velfærd og miljø, velfærd og smitsomme sygdomme, velfærd og produktionsøkonomi.
- Forbrugerne
- Politikerne (ingen husdyr uden for hjertemærkeordningen i DK)

- Detailhandlen skal kunne give en merpris – f.eks. sojafri mælk
- Der skal være en bedre accept af, at fødevarer skal koste noget
- Madkulturen skal udvikles, det starter i børnehaven/skolen.
- Forbrugerne/meningsdannere
- Udbrede økologi i foodservice både i det private og det offentlige.
- EU-støtte skal gå til den bedste dyrevelfærd
- Vi mangler økologisk ernæringsforskning, som viser, at top dyrevelfærd giver top smag + top ernæring.
- Vi skal kæmpe for flere midler til praksisforskning.
- Politikerne – der er behov for politisk opbakning
 - Strukturmæssige systemer, som understøtter landmændenes arbejde med dyrevelfærd (både national og EU)
- Avlsfirmaer ift. fokus på avl -> robuste/holdbare dyr, krydsning, frodighed
- QR-kode på produkterne, som fører til en webside med fil f.eks. -> datakyndige bloggere -> dele indlæg.
- Godt netværk, distributører, hjemmeproduktionen
- Alliere sig med kokke.